

"The Sound of the Shofar - The Human Predicament"

Rav Aviner: Tal Hermon: Moadim – an alternative to the Rambam

ב. המהלך המשולש של האדם

אנו מבינים, שקול השופר בא לעורר לתשובה, כדברי הרמב"ם: "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר: עורר ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם"⁴³. אולם מדוע אנו תוקעים דווקא בקולות אלה, "תקיעה", "שברים" ו"תרועה"?

כתוב בספר השל"ה הקדוש⁴⁴ לרבי ישעיה הורביץ, שחי לפני שלוש מאות שנה וייסד את הישוב האשכנזי בירושלים:

"תקיעה" – הקול הישר, הפשוט, של התקיעה מציין את היושר של האדם לפני החטא. "עשה האלהים את האדם ישר"⁴⁵. מראשית יצירתו הוא ישר. במהותו, בפנימיותו, מבחינת הכוחות האצורים בו, הוא ישר. אמנם אחר-כך, בירידה למציאות, יש נפילות, סיבוכים וקלקולים. האדם לא נראה כל כך ישר. הוא מסתבך בחטא. אבל אנו חייבים להבחין בין המציאות המעשית הגלויה לבין המהות. משל למה הדבר דומה? לפנינו מכונית מקולקלת ובול-עץ. הצד השווה שבהם הוא, שבפועל שניהם אינם נעים. ההבדל הוא, שבול העץ במהותו אינו מסוגל לנוע, ואילו המכונית במהותה מסוגלת לנוע, אלא שלמעשה, יש לפי שעה עיכובים טכניים המונעים זאת ממנה. כך האדם: בהופעתו הגלויה במציאות ההווה הוא אמנם איננו כל כך ישר עדיין, אבל במהותו הוא ישר. הקול הישר, התקיעה, בא להחדיר באדם את התביעה אל היושר היסודי שלו.

אנו נפגשים במהלך השלישוני של האדם: בראשית היצירה הוא ישר⁴⁵. במהלך המציאות הוא חוטא ונשבר. ולבסוף לאחר משברי החטא חוזרים אל היושר הבראשיתי, שהוא היושר התכליתי. לפיכך כתוב: "ישרים דרכי ד'"⁴⁶ – כי יש שני מיני יושר: היושר הבראשיתי שלפני החטא והיושר התכליתי שאחרי החטא. הקדוש ברוך הוא מוביל אותנו אל היושר הזה, דרך "טוב וישר ד' על כן יורה חטאים בדרך"⁴⁷. הקדוש ברוך הוא מלווה ומדריך את האדם גם במצבי החטא כדי להביאו אל היושר הסופי שהוא תכלית הבריאה.

Rambam, Hilchot Shofar Ch. 3

תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגלות ואין
אנו יודעין היאך היא. אם היא היללה שמייללין הנשים ביניהן בעת שמייבבין. או
האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול. או שניהם
כאחד האנחה והיללה שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה. שכך דרך הדואג
מתאנח תחלה ואחר כך מילל. לכך אנו עושין הכל:

Over the passage of the years and throughout the many exiles, doubt has been raised concerning the *teru'ah* which the Torah mentions, to the extent that we do not know what it is: Does it resemble the wailing with which the women cry when they moan, or the sighs which a person who is distressed about a major matter will release repeatedly? Perhaps a combination of the two - sighing and the crying which will follow it - is called *teru'ah*, because a distressed person will sigh and then cry? Therefore, we fulfill all [these possibilities].

"Complete Teshuva: What Does it Mean?"

From the Amida/Shemone Esrei

הַשִּׁיבֵנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ. וְקִרְבָּנוּ מִלִּפְנֵי לַעֲבוּדָתְךָ וְהַחְזִירֵנוּ בְּתִשּׁוּבָה שְׁלֵמָה
לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה ה', הָרוּצֵה בְּתִשּׁוּבָה:

From the Avinu Malkeinu

אֲבִינוּ מִלִּפְנֵי. הַחְזִירֵנוּ בְּתִשּׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

From the Amida/Shemone Esrei

רַפְּאֵנוּ ה' וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה כִּי תִהְלָתֵנוּ אַתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה
לְכָל מִכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רּוֹפֵא נִאֲמָן וְרַחֲמָן אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה ה', רּוֹפֵא
חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

רַפְּאֵנוּ ה' וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה כִּי תִהְלָתֵנוּ אַתָּה. וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּמִרְפָּא
לְכָל תַּחֲלּוּאֵינוּ. וּלְכָל מִכּוֹאֲבֵינוּ וּלְכָל מִכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל רּוֹפֵא רַחֲמָן וְנִאֲמָן
אַתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה ה', רּוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

From the Avinu Malkeinu

אֲבִינוּ מִלִּפְנֵי. שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמְּךָ:

Rav Kook (as explained by Rav Moshe Zvi Neriah) מועדי הראי"ה

„החזירנו בתשובה שלמה לפניך“

„אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלמה לפניך“ — מאי משמע תשובה שלמה? זאת אנו למדים מהבקשה הסמוכה „שלח רפואה שלמה לחולי עמך“, ברוב המקרים המחלה היא סימפטום של מצב לא תקין של הגוף כולו, ואם הריפוי יתרכז רק בגילוי החיצוני של המחלה, תהיה זו פעולה לא-גמורה, לא שלמה. רק אם יתחקה הרופא אל שרשי המחלה, ויגיש לחולה אמצעי ריפוי מקיפים, אז יזכה החולה לרפואה שלמה. והוא הדין תשובה שלמה — לא תשובה חלקית, קטועה, המתייחסת לחטא המוגדר, המסויים. אלא מבקשים אנו שהקב"ה יחזירנו בתשובה שלמה, תשובה המגיעה לסיבות החטא ולשרשיו, תשובה המחזירה את האדם לשלמותו (מפי הגרש"ב ורנר שליט"א).

"Sound a Giant Shofar"

From the Amida/Shemone Esrei

תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ. וְשֶׂא נֵס לְקִבְּץ גְּלוּתֵינוּ. וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע פְּנֵי הָאָרֶץ. בָּרוּךְ אַתָּה ה', מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

Musaf of Rosh Hashana (Shofarot):

הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה הִלְלוּהָ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים
בְּחֹב לֵאמֹר כָּל־יֹשְׁבֵי תֵּבֶל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנָשָׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְּקַע שׁוֹפָר
תִּשְׁמְעוּ: וְנֹאמַר. וְהָיָה | בַּיּוֹם הַזֶּה יִתְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ

ישעיהו Chapter 18

כָּל־יֹשְׁבֵי תֵּבֶל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנָשָׂא־נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְּקַע שׁוֹפָר תִּשְׁמְעוּ: (ס)

“All you who live in the world And inhabit the earth, When a flag is raised in the hills, take note! When a ram’s horn is blown, give heed!”

שופר לקרובים, ונס ודגל לרחוקים

עם רוב שמחתו של הרב על כל בניין שנוסף בארץ, על כל ישוב נוסף, על ההתעוררות הלאומית, המכה גלים בכל תפוצות ישראל, הצטער על שחוגי החרדים מאחרים לבוא. אולם התנחם כשמצא שהתופעה הזאת כבר צפויה היתה מראש, והיא רמוזה בדברי נביא-הנחמה ישעיה הנביא.

כי הנה מצינו בנוסח התפילה: "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו" – השופר קודם לנס-הדגל. וזה מובן, כי השופר הוא לקרובים, ואילו הנס-הדגל לרחוקים, אשר קול השופר אינו מגיע אליהם.

מדוע אפוא מוצאים אנו בדברי הנביא (ישעיה, ית, ג), שהסדר הוא הפוך: "כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו, וכתקוע שופר תשמעו" – הנס-הדגל קודם לשופר? התשובה היא: אנשי-כנסת-הגדולה תיקנו את ברכות התפילה לפי סדר (עיין מגילה יז, ב, ועיין תוס' ברכות לד, א, ד"ה אמצעיות, וטור-אורח-חיים סימן קיט פלוגתא של רש"י ונכדו הרשב"ם), ואף בתוך נוסח הברכה הסדר ההגיוני הוא הקובע. ולכן בנוסח התפילה נקבעה הבקשה בצורתה המסודרת, ראשית באה המשאלה שהקב"ה ישמיע קול שופר-הגאולה לקרובים, ואחר כך באה המשאלה ביחס לרחוקים, שהקב"ה ישא ניסו-דגלו גם להם, ושגם אלה אשר את קול השופר אינם מסוגלים לשמוע, יראו את הנס-הדגל אשר ינשא אליהם ממרחקים.

אולם נביא-האמת חזה מראש את הדברים, כפי שעתידים היו להתרחש במציאות, ולכן סדר הפסוק בישעיהו, הוא כאשר עינינו רואות, שפעמי התחיה זכו להתעוררות חזקה דווקא אצל רחוקים, אצל אלה שעמדו על סף ההתבוללות, הם ראו מרחוק את הדגל ונמשכו אליו ונהרו אחריו, ורק אח"כ התקרבו גם קרובים, התקרבו גם אלה אשר שומעים את קול השופר מקרוב, אשר קול-ציון ודבר-ירושלים הם לחם-חוקם, בתורה ובתפילה, דבר יום-ביומו.

והנביא מפנה תשומת לב כל באי העולם לא רק לפלא-הגאולה בכללו, אלא גם לסדר המפתיע במהלכו המעשי: "כל יושבי תבל ושוכני ארץ" שימו לב, הביטו והתבוננו במתרחש, שראיתם אצל הרחוקים מקדימה את שמיעת תקיעת השופר אצל הקרובים...

Rav Tamir Granot – “Rav Kook’s Letters”

The world is torn between the possibility of its (Divine) perfection and its actual, deficient appearance. This contrast is the source of the constant changes going on in the world, whose general direction is one of development. For Rav Kook, the idea of development is not troublesome; on the contrary:

The personal Divine soul is given life by its constant elevation, its Divine foundation, which calls upon it to exist and develop. (*Orot Ha-Kodesh* 2, p. 532)

Reality is manifest to us as deficient, but the aspiration for ascent and perfection always exists, within man and nature alike. Were reality static, or were its changes arbitrary, we would conclude that the world is not Divine. But humanity today shares the awareness (scientific, cultural, and philosophical) that the world is constantly evolving. The center of this development is human morality, but the same trend extends to the other layers and levels of nature.

In many different places in *Orot Ha-Teshuva*, Rav Kook connects this idea to the concept of *teshuva* (repentance). Here is one example:

Penitence emerges from the depths of being, from such great depths in which the individual stands not as a separate entity, but rather as a continuation of the vastness of universal existence. The desire for penitence is related to the universal will, to its highest source. From the moment the mighty stream for the universal will for the life turns toward the good, many forces within the whole of existence are stirred to disclose the good and to bestow good to all. “Great is penitence for it brings healing to the world, and an individual who repents is forgiven and the whole world is forgiven with him” ([Yoma 86a](#)). In the great channel in which the life-sustaining force flows, there is revealed the unitary source of all existence, and in the hovering life-serving spirit of penitence all things are renewed to a higher level of the good, the radiant and the pure.

Penitence is inspired by the yearning of all existence to be better, purer, more vigorous and on a higher plane than it is. Within this yearning is a hidden life-force for overcoming every factor that limits and weakens existence. The particular penitence of the individual and certainly of the group draws its strength from this source of life, which is always active with never-ending vigor. (*The Lights of Penitence, Lights of Holiness, The Moral Principles, Essays, Letters, and Poems*, p. 56 (translation of *Orot Ha-Teshuva* by Ben Zion Bokser))

The possibility of *teshuva* lies in what Rav Kook perceives as the most primal forces in the world – the “cosmic will.” The act of repentance on the part of the individual is not just the result of a momentary decision or of an individual’s personal accounting. The will for improvement, for perfection, lies at the foundation of the personality and desire of every person, because every individual shares in the general cosmic will. This is the Divine aspect of reality. *Teshuva* is an act of connecting to the universal, cosmic forces of perfection.

This is also the meaning of *Chazal's* teaching that *teshuva* preceded the creation of the world:

Penitence was planned before the creation of the world, and it is for this reason the foundation of the world. The quest for the perfection of life is a phase of its manifestation according to its nature. (Ibid, p. 55)

For Rav Kook, *teshuva* is not undertaken despite nature or in opposition to it, but rather is facilitated specifically by virtue of nature and because of it.

From all of the above we learn that not only does Rav Kook not oppose the idea of development; he views it as the most fundamental movement of existence, carrying it towards redemption. From the human perspective, the development of culture and morality render humanity fit to be connected to the perfect, complete Divine good, of which it could previously absorb only vague impressions.